

ТЕОРІЯ ПЕТРОВА Л.М. ДЛЯ ГУСЕНИЧНОГО РУШІЯ З ВІДНОСНИМ РУХОМ

Л.М. Петров, канд. тех. наук, Т.М. Борисенко, інж.
Одеський державний аграрний університет

Розроблена динамічна модель гусеничного рушія трактора з додатковою ступеню вільності, отримані значення дозволяють встановити робочу зону взаємодії зубців ведучої зірочки гусеничного рушія з трактором.

Ключові слова: трак, зірочка, палець, рушій, кут, гвинтова лінія.

Вступ. Підвищенню працездатності гусеничних машин сприяє удосконалення конструкції приводу гусеничних рушіїв. Для цього ціла плеяда науковців займається удосконаленням теорії робочого процесу приводу гусеничного рушія.

В багатьох наукових роботах [2, 3, 4, 5, 6, 7] у підвищенні працездатності гусеничних машин відводиться новим потужним сільськогосподарським тракторам, які повинні працювати на більш високих швидкостях. Для цього потребується серйозна конструктивна розробка нових рішень та обґрунтування основних параметрів.

Проблема. Коефіцієнт корисної дії гусеничного рушія не перевищує 0,76...0,8. Світові дослідження спрямовані на удосконалення гусеничного рушія з метою підвищення ККД.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. З літературних джерел відомий еластикомірний трак [2] призначений для використання на гусеничних тягово-транспортних засобах (ТТЗ) за допомогою приєднання до траків гусеничного ланцюга рушія, на резино-стрічкових рушіях ТТЗ за допомогою приєднання до гумо-кордній стрічці рушія, на колісних ТТЗ за допомогою приєднання до елементів силового обводу. Крім цього, відомий гусеничний рушій самохідної машини [3], який працює таким чином: ведуче колесо приводиться в обертання через трансмісію від двигуна з кутовою швидкістю, величина якої залежить від частоти обертання двигуна й передатного відношення трансмісії. При цьому, гусеницю завдяки зачепленню її зубців зубцями ведучого колеса перемотують - відбувається рух машини з різною швидкістю. При цьому, деформації стрічки дозволяє зубам завжди здійснювати входження в западини між зубами. Крім цього, відомий гусеничний рушій локомотива [4], при русі якого тягове зусилля реалізується за рахунок зчеплення гусеничного ланцюга з поверхнею рейок, що буде більше, ніж у випадку кочення коліс по рейках. Гусеничний рушій буде стійко рухатися по рейках, тому що конусність траків еквівалента нахилу рейок. Крім цього, відомий гусеничний рушій амфібії [5], який працює

наступним чином: колеса приводять в рух пружню гусеницю, що опирається об поверхню своїми бічними гранями й пружними перегородками. Під дією навантаження упори упираються друг у друга, фіксуючи опорну поверхню пружної гусениці у формі дуги окружності, що забезпечує її надійне пересування без опорних котків або при мінімальній їхній кількості, а отже, знижує витрата потужності на пересування. При русі по твердій поверхні випуклі частини пружних перегородок поліпшують зчеплення з поверхнею, підвищуючи прохідність, а при русі по воді - працюють як лопатки, забезпечуючи тягу. Крім цього, відоме ведуче колесо гусеничного рушія [6], запропонована конструкція має додаткову функцію - забезпечує найбільш оптимальний натяг гусениці, змінюване в залежності від переданого тягового зусилля (моменту на ведучому колесі). Це забезпечує більше надійну роботу, як гусеничного зачеплення, так і всього гусеничного рушія, підвищує його ресурс.

Мета досліджень: знизити буксування гусеничного рушія і тим самим підвищити його динамічність та знизити витрати палива.

Результати досліджень. Приймаємо, що у застосованому способі [1] здійснюється переміщення трактору за допомогою гусеничного рушія, при цьому палець гусеничного ланцюга деякий час рухається по гвинтовій лінії.

Для цього розраховуємо довжину ділянки гвинтової лінії для одного зубця, м:

$$c = \sqrt{\pi^2 \cdot d^2 \cdot h^2}, \quad (1)$$

де d – діаметр ведучої зірочки, м;

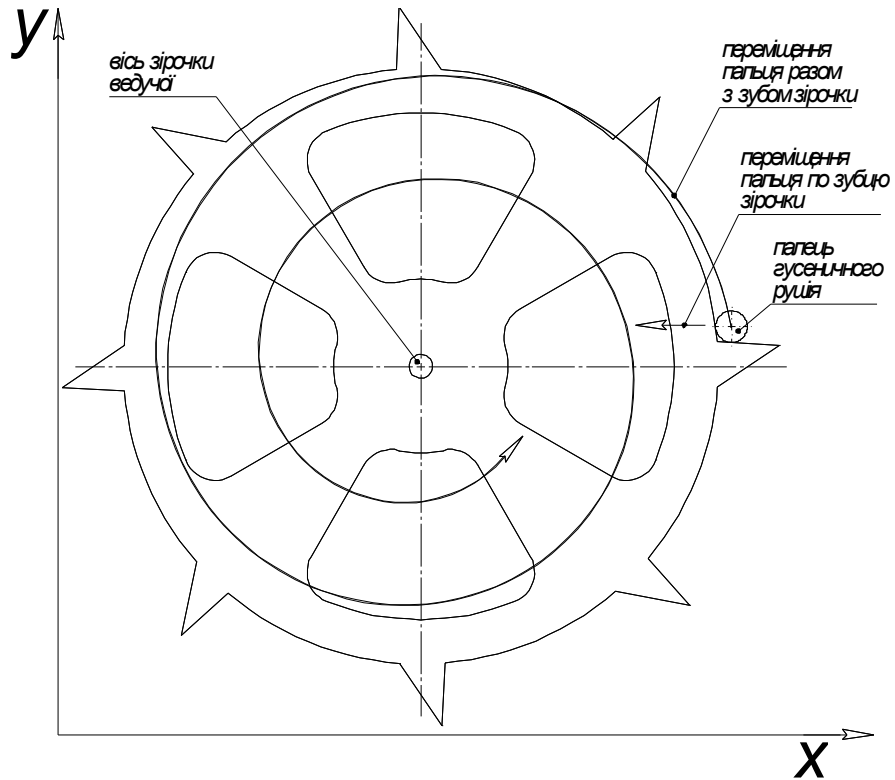
h – крок зубців ведучої зірочки, м.

Тоді кут, на який відхиляється палець траку складає, рад:

$$\varphi = \left| \frac{2\pi \cdot r - c}{2\pi \cdot r} \right| \cdot 360, \quad (2)$$

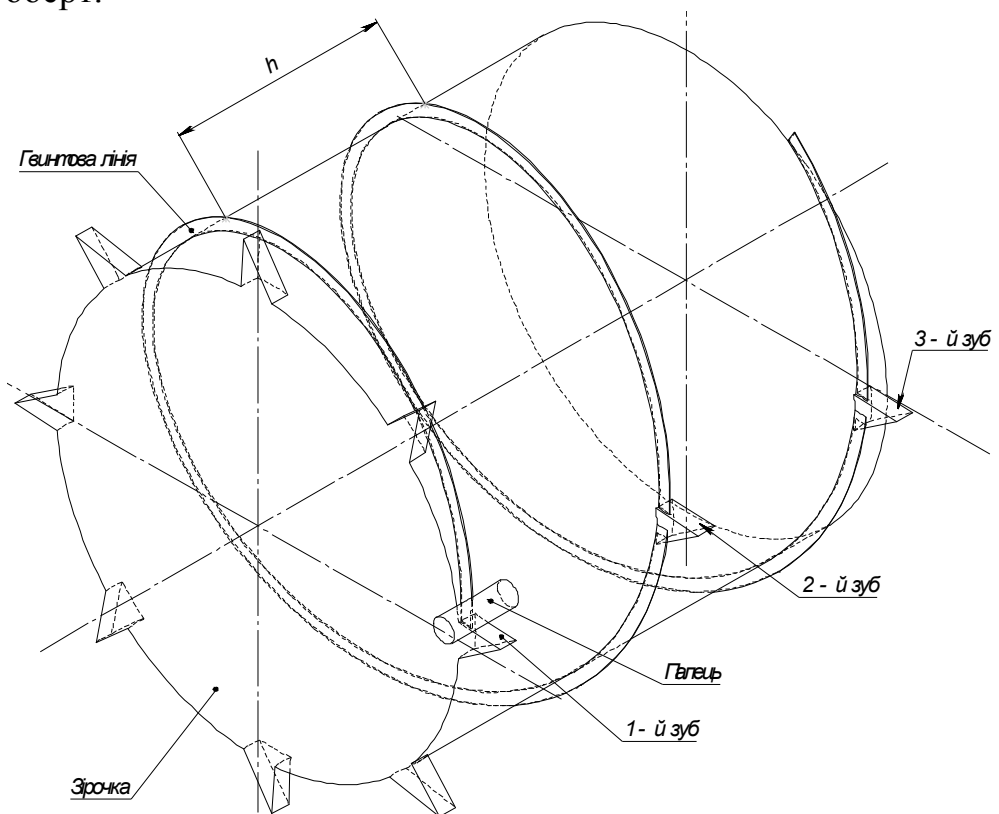
де r – радіус ведучої зірочки, м;

Виберемо модель приводу гусеничного рушія удосконаленої конструкції приводу у вигляді:

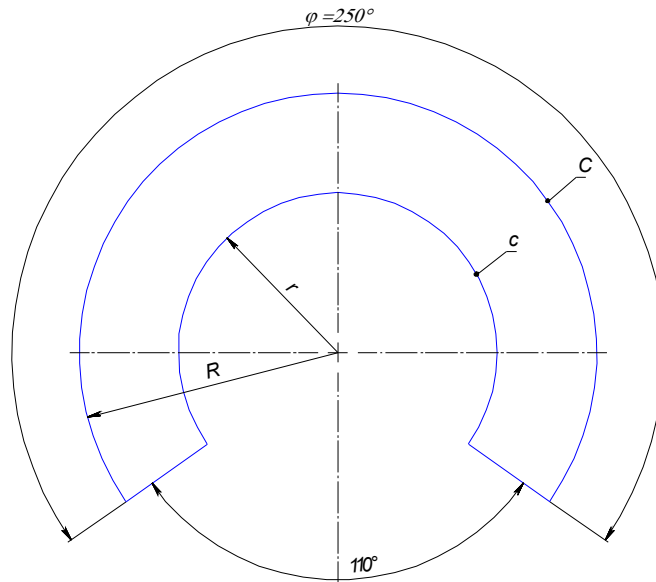

Рис.1. Гвинтова лінія руху пальця траку за один оберт ведучої зірочки.

Маючи декілька таких розвернутих обертів пальців траку, можна кожний оберт з'єднати з циліндричним стрижнем діаметром d та закріпити між собою один за одним у геометричній прогресії, навернутий на стрижень за один оберт.

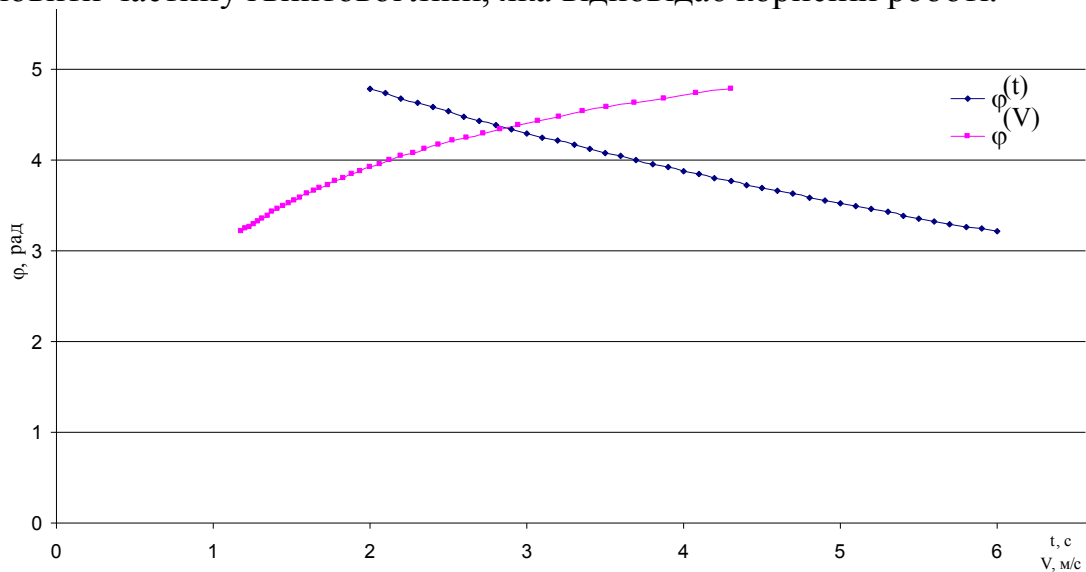

Рис.2. Модель руху n -го пальця по зубцю ведучої зірочки гусеничного рушія трактора.

Рис.3. Довжина ділянок гвинтових ліній.

В результаті розрахунків отримано графік (рис.4), який дозволяє встановити частину гвинтової лінії, яка відповідає корисній роботі.

Рис.4. Графік залежності кута обертання пальця по гвинтовій лінії від часу знаходження в контакті зубця ведучої зірочки з пальцем та від швидкості обертання ведучої зірочки.

Висновки.

1. Встановлено, що кожний палець ланцюга переміщується по гвинтовій лінії, яка розвертається в концентричну дугу при одному й тому ж куті $\varphi = 250^\circ$.
2. Маючи декілька розвернутих обертів руху пальців, тоді кожний оберт можна з'єднати з циліндричним стрижнем певного діаметру.
3. Отримана графічна залежність центрального кута від часу руху пальця разом з зубцем та від швидкості руху по зубцю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Петров А. М., Борисенко Т. М., Яковенко А. М. Математична модель тракторного гусеничного рушія з енергозбереженням. Збірник наукових праць №40. – Одеса: ОДАУ, 2007. – с. 17-21.
2. Кузнецов О.П., Андрюшин М.І., Литвинов В.М., Баранов А.П., Обласова О.М., Кудрявцев О.П. Еластикомірний трак до рушія тягово-транспортного засобу. Патент РФ № 2108937, Опубл. 20.04.1998.
3. Ксеневич І.П. Гусеничний рушій самохідної машини, переважно сільськогосподарського призначення. Патент РФ № 2122957, Опубл.10.12.1998.
4. Касилкасов Ж.М. Гусеничний рушій локомотива. Патент РФ №2049008, Опубл.27.11.1995.
5. Самарський О.О., Гусеничний рушій амфібії. Патент РФ № 2189321, Опубл. 20.09.2002.
6. Кабаков В.Н., Миронов Н.А. Ведуче колесо гусеничного рушія. Патент РФ № 2025380, Опубл. 30.12.1994.
7. Суржигов А.Ф., Бабин В.А., Бобов Г.С., Конушин В.М., Лемонджава Т.Ш. Транспортний засіб з катково-гусеничним рушієм. Патент РФ №2070127, Опубл. 10.12.1996.

**ТЕОРИЯ ПЕТРОВА Л.Н. ДЛЯ ГУСЕНИЧНОГО ДВИЖЕТЕЛЯ С
ОТНОСИТЕЛЬНЫМ ДВИЖЕНИЕМ**

Л.Н. Петров, Т.Н. Борисенко

Ключевые слова: трак, звездочка, палец, движитель, угол, винтовая линия.

РЕЗЮМЕ

Разработанная динамическая модель гусеничного движителя трактора с дополнительной степенью свободы, полученные значения разрешают установить рабочую зону взаимодействия зубцов ведущей звездочки гусеничного движителя с трактором.

**THEORY OF PETROVA L.N. FOR CATERPILLAR MOVERS
WITH RELATIVE MOTION**

Petrov L.N., Borisenco T.N.

Keywords: trac, a sprocket, a finger, engine, angle, helix.

Summary

The developed dynamic model caterpillar engine a tractor with additional degree of freedom, the received values allow to establish a working zone of interaction of a teeth of a drive sprocket caterpillar engine with a tractor.